

ΜΙΑ ΜΙΚΡΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟ ΞΕΡΙΖΩΜΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΤΟΥΡΚΙΣΜΟΥ

για τον πολιτιστικό σύλλογο Ρίζες στο Χαλάνδρι

Ποιοι/ες είμαστε και τι κάνουμε εδώ;

Λεγόμαστε *for an intersectional approach* και δραστηριοποιούμαστε από το Δεκέμβριο του 2015 στα βορειοανατολικά προάστια της Αθήνας (κυρίως σε Χαλάνδρι και Αγία Παρασκευή, δευτερευόντως σε Χολαργό και Μαρούσι). Η συλλογικότητά μας χρησιμοποιεί το εργαλείο της αυτομόρφωσης προσπαθώντας να αναλύσει τη συγκρότηση των σύγχρονων υποκειμένων στην ελλαδική επικράτεια, εκκινώντας από τον τρόπο με τον οποίο οι αγώνες που δίνονται τα τελευταία χρόνια αποκτούν ολοένα και περισσότερο εθνικά/εθνοκοινοποιοτικά χαρακτηριστικά. Κεντρικό μεθοδολογικό εργαλείο σε αυτή μας την προσπάθεια είναι η διαθεματικότητα. Σε πρώτο επίπεδο, με την έννοια πως κρίνουμε ότι η πραγματικότητα εμπερικλείει πολλές σχέσεις και δομές εξουσίας που συναρμολογούνται κατασκευάζοντας τα σύγχρονα υποκείμενα. Αυτό σημαίνει πως δεν ψάχνουμε να βρούμε πολλαπλά καταπιεσμένα υποκείμενα αλλά πως προσπαθούμε να δούμε πώς χτίζονται κυρίαρχα μέσα από τις σχέσεις εξουσίας. Προσπαθούμε να μην παίρνουμε, δηλαδή, ως δεδομένα τα υποκείμενα αλλά να βλέπουμε πως φτιάχνονται αυτά, με ποια περιεχόμενα ‘επενδύονται’ οι κυρίαρχες σχέσεις. Στη διαδρομή αυτή αναγνωρίζουμε, επίσης, πως δεν βρισκόμαστε σε κοινωνικοϊστορικό κενό· υπάρχει ένα ιστορικό βάρος (με εθνικά/ εθνοκρατικά, έμφυλα, ταξικά, σεξουαλικοποιητικά συγκεκριμένα χαρακτηριστικά) που βαραίνει τις πλάτες μας.

Στην εισήγηση μας θα ασχοληθούμε με τον καθημερινό εθνικιστικό ρατσιστικό λόγο που (ανα)παράγεται στη γειτονιά του Συνοικισμού στο Χαλάνδρι και ταυτίζεται με την εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους, από έναν πολιτιστικό μικρασιατικό σύλλογο που ονομάζεται Ρίζες. Οι δράσεις του συλλόγου περιλαμβάνουν από παραδοσιακά πανηγύρια, μέχρι παροχή υποστήριξης σε καμπάνιες της ελληνικής ακροδεξιάς (βλ. βιβλίο έκτης δημοτικού¹ και παύση τουρκικών σίριαλ). Η ενασχόληση των Ριζών εκκινεί από την ήττα της μικρασιατικής εκστρατείας, την οποία επανεγγράφουν ως εθνική τραγωδία, καλλιεργώντας συστηματικά εθνικιστικές αντιλήψεις οι οποίες αναφέρονται σε χαμένες πατρίδες που τις θέλουν πίσω. Χρησιμοποιούν, δηλαδή, τη στρατηγική της θυματοποίησης για να εθνοκοινοποιήσουν την τοπική κοινότητα και να ενοποιήσουν τους κατοίκους ως έλληνες πολίτες πέρα των πολιτικών διαφορών. Προβάλλοντας το ελληνικό έθνος ως αντίσταση, αορατοποιούν τις σχέσεις εξουσίας –όλες τις εθνικές, έμφυλες και ταξικές διαφορές– και καλούν τα υποκείμενα να επιτελέσουν το ‘φυσικό’ τους καθήκον, με σκοπό τη διασφάλιση και την υπεράσπιση της εθνικής κοινότητας σε βάρος των Αλλών.

---

¹ Βλ. παρέμβαση του προέδρου των Ριζών σε εκπομπή του Τράγκα (2013) –με αφορμή το βιβλίο της ΣΤ’ Δημοτικού υπό την επιμέλεια της Μ. Ρεπούση– όπου μάλωσε το δημοσιογράφο επειδή μιλούσε για γενοκτονία των Ποντίων και όχι για γενοκτονία του συνόλου του μικρασιατικού πληθυσμού. Μπορεί να βρεθεί στο youtube με τίτλο: “Εκπομπή Τράγκα - Παρέμβαση Μικρασιατών”.

Μια αντίληψη για την ιστορία και τις παραδόσεις

Η ιστορία αποτέλεσε κατά κύριο λόγο στη σκληρά θετικιστική της μορφή σε όλη τη διάρκεια του 20^{ου} και του 21^{ου} αιώνα μια απόπειρα να υιοθετηθεί μια αφήγηση για το ποιοι είμαστε, από που προερχόμαστε και πολλές φορές να ψηλαφίσουμε το μέλλον. Στη διάρκειά της, όμως, δέχτηκε επιδράσεις και δημιούργησε ερωτήματα (περισσότερα από όσα η ίδια έμελλε να απαντήσει) κυρίως μεθοδολογικά καθώς και από την εισαγωγή σε αυτήν μοντέλων σκέψης προερχόμενων κατά κύριο λόγο από το ευρύτερο φάσμα των ανθρωπιστικών επιστημών. Η συνθήκη που αναδύθηκε γύρω από την ιστορία μετά και από τη δημιουργία των εθνικισμών ήταν η ιδεολογικοποίησή της και η ένταξή της στο δικαιολογητικό πυρήνα του κράτους και του εθνικισμού. Αυτό που προέβλεπε η εθνικιστική αντίληψη για την ιστορία ήταν με την ανάγνωση της ιστορίας να ιδρύσει μια γενεαλογία για τα υποκείμενα ενός συγκεκριμένου γεωγραφικά χώρου και να τους δώσει ένα οντολογικό πλαίσιο, μια απάντηση για το παρελθόν τους και ταυτόχρονα ένα κάλεσμα για ανάληψη καθηκόντων συνυφασμένων με την αναπαραγωγή του έθνους και την προβολή του στο μέλλον.

Κύριο όχημα που επιστρατεύτηκε σε αυτή τη διαδικασία, ειδικά στον ελληνικό εθνικισμό, ήταν εκείνο της παράδοσης –η ενδυνάμωση, δηλαδή, των κυρίαρχων πολιτισμικών χαρακτηριστικών που ζητούσαν να οργανωθούν πολιτικά και η ταυτόχρονη αορατοποίηση πτυχών της ιστορίας που αφορούσαν πολιτισμικά χαρακτηριστικά μειονοτικών ταυτοτήτων, χαρακτηριστικά που διασάλευαν έννοιες όπως αυτή του έθνους-κράτους. Η παράδοση με την έννοια του πολιτισμού είναι το εργαλείο εκείνο που προσδίδει αναλλοίωτο χαρακτήρα διαχρονικότητας και ομοιογένειας στην ελληνικότητα. Η πολιτική επικράτηση του εθνικισμού στο κομμάτι της ιστορίας εκφράζει τη νίκη της ελληνικής εθνικής κοινότητας στο πεδίο των κοινωνικών και πολιτικών ανταγωνισμών. Γι' αυτό και οτιδήποτε τέθηκε ως εμπόδιο εξαφανίστηκε, αορατοποιήθηκε και δέχτηκε τη βία του αποκλεισμού. Ένας από τους κομβικούς ρόλους της ελληνικής ιστορίας είναι να επιχειρεί να εξαφανίσει τις αντιστάσεις που διαρρήγνυαν τον εθνικό ιστό (ταξικές, έμφυλες) είτε να προσπαθεί να τις αμβλύνει εντάσσοντάς τις στην εθνική ιστορική αφήγηση. Παράλληλα, κατάφερε να εννοιολογήσει με θετικό τρόπο και προς όφελός της ακόμα και τις εμφανιζόμενες ως τραγωδίες· είτε αυτές αναφέρονταν σε στρατιωτικές ήττες είτε σε υποδουλώσεις (με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την ήττα στη μικρασιατική εκστρατεία).

Για εμάς από την άλλη, η ιστορία δεν αποτελεί ένα πεδίο ουδέτερο, έναν ακόμα επιστημονικό κλάδο που μελετά συγκεκριμένα ιστορικά πρόσωπα και αντιμετωπίζει τις αντιστάσεις με όρους στατιστικών. Για εμάς η μελέτη της ιστορίας αφορά το ελληνικό έθνος, το εδώ και το τώρα της όξυνσης των ανταγωνισμών εναντίον του: γι' αυτό το λόγο βλέπουμε την ελληνική ιστορία ως μια ιστορία εθνοκαθάρσεων και το ελληνικό έθνος ως πόλεμο. Έναν πόλεμο τόσο κατά την διαδικασία ίδρυσής του (βλ. σφαγή Εβραίων και Μουσουλμάνων της Τριπολιτσάς) όσο και μετέπειτα για την επέκτασή του καθώς και τη διατήρηση της κυριαρχίας του με κάθε κόστος (εμπρησμός Κάμπελ στη Θεσσαλονίκη το 1931, αποκλεισμός με μπάρες στα πομακοχώρια μέχρι το 1995, απαγόρευση ομιλίας της μακεδονικής γλώσσας). Με άλλα λόγια, όπως αποτυπώνεται και με συμπυκνωμένο τρόπο σε ένα σύνθημα που γράφουμε: «σφαγές και εθνοκαθάρσεις εδώ και δυο αιώνες σε Εβραίους, Μουσουλμάνους και Σλαβομακεδόνες». Υποστηρίζουμε πως για να καταλάβει κανείς τα περιεχόμενα των ιστορικών αφηγήσεων πρέπει να δει τόσο τις χρήσεις τις οποίες αυτά τα περιεχόμενα εξυπηρετούν –για ποιον τέλος πάντων λόγο και με ποιο σκοπό επιστρατεύονται– όσο και τα συγκεκριμένα περιεχόμενα που αποκρυσταλλώνουν. Καμία σχέση, λοιπόν, δεν

υπάρχει μεταξύ ιστορικών αφηγήσεων και αλήθειας. Έχοντας αυτό κατά νου μπορούμε να πούμε ότι μας ενδιαφέρει να αμφισβητήσουμε τις συγκεκριμένες σχέσεις και περιεχόμενα καταθέτοντας τις θέσεις μας σε ένα συλλογικό και κινηματικό επίπεδο.

Πολιτιστικοί σύλλογοι: Ο ρόλος τους.

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι που δημιουργήθηκαν στην ελληνική επικράτεια με βασικό άξονα αναφοράς τον τόπο καταγωγής των μελών τους (μικρασιατικοί, 'ελληνομακεδονικοί', 'ελληνοποντιακοί' σύλλογοι κ.λπ.) αποτέλεσαν ιστορικά ένα κομμάτι διαμόρφωσης εθνικής συνείδησης, και δημόσιας εξουσίας αναπαράγοντας την εθνική - κρατική πολιτική. Αναπαριστούν μέχρι και σήμερα, δομές άτυπης τοπικής αυτοδιοίκησης της «κοινωνίας των πολιτών» οι οποίες ενώ φαίνεται να διατηρούν χαλαρούς δεσμούς από άποψη οργανωτική με το κράτος, εν τούτοις διοχετεύουν τις εθνικές-κρατικές πολιτικές επιδιώξεις στο μικροεπίπεδο των γειτονιών. Διοργανώνουν παραδοσιακά γλέντια, εκδηλώσεις και άλλα πολιτιστικά δρώμενα που αναφέρονται στα ήθη, τα έθιμα και την «ένδοξη ιστορία του παρελθόντος» του τόπου καταγωγής των μελών τους, στα οποία το κράτος τους παρέχει υλικές διευκολύνσεις με σκοπό να εξασφαλιστεί η συνοχή τους και η διάρκειά τους στο χρόνο.² Το γεγονός, δηλαδή, πως οι πολιτιστικοί σύλλογοι δεν είναι οργανωμένα κόμματα δεν σημαίνει πως δεν κάνουν πολιτική –και μάλιστα, πολλές φορές, πρώτης γραμμής– είτε στην εμπροσθοφυλακή είτε στα μετόπισθεν της εδαφικήςεπικράτειας που ορίζει το ελληνικό έθνος-κράτος.

Χαλάνδρι city

Στο επίπεδο του Χαλανδρίου που δραστηριοποιούμαστε, τον συγκεκριμένο ρόλο τον έχει αναλάβει ο σύλλογος Μικρασιατών προσφύγων Ρίζες ο οποίος έχει σταθερή παρουσία (από το 2007 μέχρι σήμερα) στο Συνοικισμό (μια γειτονιά του Χαλανδρίου). Οι δράσεις των Ριζών περιλαμβάνουν γλέντια με μικρασιάτικο φολκλόρ, εκμάθηση παραδοσιακών χορών, έκδοση βιβλίων και διανομή cd με μικρασιάτικες μουσικές ενώ διάφορα στελέχη τους έχουν παραχωρήσει οικειοθελώς τις γνώσεις τους περί προσφυγιάς σε διάφορα σχολεία του Χαλανδρίου.³ Τα τελευταία χρόνια εκτός από το 'ενήλικο' Δ.Σ. διαθέτουν και Συμβούλιο εφήβων.⁴ Οι Ρίζες συνιστούν ένα σύλλογο με εγκαθιδρυμένες τοπικές συνοικιακές σχέσεις που συνδέονται αφενός με τους τοπικούς καταστηματαρχες και την πολιτιστική ζωή της γειτονιάς του Συνοικισμού αφετέρου με

² Για τη συνεισφορά των πολιτιστικών συλλόγων στην εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους, με αναφορά στην περιοχή της μακεδονίας βλ. ««Θα τους κάνωμεν όλους Έλληνας μέχρι την Ανατολική Ρωμυλία»: Πολιτιστικοί σύλλογοι, μειονότητες και εξωτερική πολιτική», στο *antifa#64*.

³ «Στο πλαίσιο Πολιτιστικού Προγράμματος που υλοποιείται στο σχολείο με τίτλο "Πρόσφυγες: Η Ιστορία επαναλαμβάνεται" προσκλήθηκε ο Σύλλογος Μικρασιατών "Ρίζες" τον οποίο εκπροσώπησαν οι Δημήτρης Τσακιτζής και Νίκος Καραμπουρνιώτης. Μίλησαν στους μαθητές για τους πρόσφυγες του Χαλανδρίου, την περίοδο μετά τη Μικρασιατική καταστροφή»: από το άρθρο με τίτλο ««Πιάσε το χέρι μου»: Συνεχίζονται οι δράσεις της καμπάνιας στο Χαλάνδρι».

⁴ Για τις περιπέτειες που είχε μέλος του συμβουλίου εφήβων των Ριζών, όταν επιτέθηκε σε μετανάστη μικροπωλητή στην πλ. Χαλανδρίου, βλ. τα κείμενα "Ανοιχτή επιστολή στις απαντήσεις των μελών του συλλόγου Ρίζες (Χαλάνδρι)" στο 0151 #06 και το "Για την εμφάνιση των φασιστών της Χρυσής Αυγής στο Χαλάνδρι (ή αλλιώς εθνικισμός ante portas)". Μια γεύση του τι εστί συμβούλιο εφήβων μπορεί να πάρει κάποιος βλέποντας το "Εφηβοί Ρίζες Πίτα 2013" στο youtube.

άλλους συλλόγους μικρασιατών.⁵ Από όλα τα παραπάνω, διαπιστώσαμε καταρχάς πως οι Ρίζες αναγνωρίζονται ως επίσημος συνομιλητής της τοπικής αυτοδιοίκησης αφετέρου αυτή η αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ του συλλόγου και της δημοτικής αρχής περιλαμβάνει και υλική στήριξη καθώς η τελευταία τους παραχωρεί χώρους και συνεισφέρει στα έξοδα των εκδηλώσεων.⁶

Ενισχύεται με αυτό τον τρόπο η αντίληψη ότι οι γειτονίες δεν αποτελούν ουδέτερα πεδία, αποπολιτικοποιημένα, όπου ζούμε και αναπαραγόμαστε μηχανικά αλλά πεδία ανταγωνισμών τους οποίους θέλουμε να οξύνουμε –προκειμένου να μπορέσουμε μέσα από αυτή την συνθήκη αφενός να δώσουμε χώρο σε όσους ασφυκτιούν εντός τους· αφετέρου να γίνουμε ορατές/οί ώστε να μπορέσουμε να συνδεθούμε μαζί τους. Πιο συγκεκριμένα, είναι το γεγονός ότι αναγνωρίζουμε και στους γείτονές μας τον εχθρό που μας κάνει να αξιολογούμε το μικροεπίπεδο της γειτονιάς ως προνομιακό πεδίο άσκησης πολιτικής. Γιατί είναι εκεί που οι σχέσεις εξουσίας αορατοποιούνται, συγκαλύπτονται και αποκτούν τον χαρακτήρα ενός φυσικού γεγονότος· έχουμε δει και έχουμε ζήσει την εδραίωση ρατσιστικών, εθνικιστικών και σεξιστικών αντιλήψεων μέσα από τη μορφή της παρέας και διαπιστώνουμε πως γι' αυτό και είναι δύσκολο να εντοπιστούν. Παράλληλα, η γειτονιά αποτελεί και για εμάς «σχολείο» αφού είναι εκεί που προσπαθούμε να βάλουμε τα αναλυτικά μας εργαλεία να δουλέψουν, να πολιτικοποιήσουμε τα βιώματα μας. Να καταλάβουμε τους ειδικούς τρόπους με τους οποίους αναπαράγονται οι σχέσεις εξουσίας ζώντας σε μια γειτονιά σαν αυτή του Συνοικισμού (όπου κάποιοι και κάποιες από μας μεγαλώσαμε), κρίνοντας πως η κριτική στην ελληνικότητα συνιστά και μια αυτοκριτική καθώς κι εμείς οι ίδιοί/ίδιες κοινωνικοποιηθήκαμε ως έλληνες και ελληνίδες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΡΙΖΩΝ

A) Εκτός πολιτικών διαφορών –άρα, έλληνες πάνω απ' όλα

Ο λιμενόματσος και πρόεδρος του πολιτιστικού συλλόγου Ρίζες Νίκος Καραμπουρνιώτης προσπαθώντας να περιγράψει την ανοιχτότητα[*sic*] του συλλόγου λέει σε κάθε ευκαιρία πως «αν κάποιος είναι ρομαντικός για γνώση από τον πιο ακραίο μαρξιστή μέχρι τον χρυσαυγίτη δεν μας απασχολεί τι ρίχνει στην κάλπη του. Αν αφήνει τα πολιτικά έξω από την πόρτα του Συλλόγου και μέσα προσφέρει, για εμάς είναι ένας άνθρωπος χρήσιμος, αλληλέγγυος και σεβάσμιος.⁷ Οι παραδοσιακοί χοροί, τα γλέντια και η μικρασιατική πολιτιστική κληρονομιά, η ελληνική σημαία στο logo και τα γραφεία του συλλόγου, τα ιστορικά βιβλία που εκδίδει ο σύλλογος παρουσιάζονται ως κάτι ουδέτερο, κάτι πέραν των πολιτικών διαφορών. Εμείς με τη σειρά μας αναρωτηθήκαμε: ποιο είναι το υπόστρωμα όλων όσων μπορούν να μιλάνε αυτή την κοινή γλώσσα που εξοβελίζει τις πολιτικές διαφορές; Και αντίστροφα: ποιο είναι το χαρακτηριστικό εκείνο που μπορεί να γεφυρώσει τις πολιτικές διαφορές; Μόνο το

⁵ Τα γραφεία του συλλόγου βρίσκονται στον κεντρικότερο δρόμο (Μ. Καρελά) της γειτονιάς του Συνοικισμού· δρόμος ο οποίος απαρτίζεται από μικρά καταστήματα με αποτέλεσμα να λειτουργεί ως κέντρο της αγοράς της γειτονιάς.

⁶ Βλ. “Νίκος Καραμπουρνιώτης – Συνέντευξη στον πρόεδρο του συλλόγου ‘Ρίζες’” στο Χαλάνδρι press (φύλλο 9, 3.2013) όπου αναφέρεται η στήριξη της τότε δημοτικής αρχής στο σύλλογο. Για μια πιο πρόσφατη κοινή εκδήλωση, το Μάιο του 2019, βλ. την παρουσίαση του cd «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ», η οποία προλογίστηκε από το δήμαρχο Χαλανδρίου και τον αντιδήμαρχο πολιτισμού.

⁷ Ό.π. στο “Νίκος Καραμπουρνιώτης – Συνέντευξη στον πρόεδρο του συλλόγου ‘Ρίζες’” στο Χαλάνδρι press (φύλλο 9, 3.2013), σελ. 13.

γεγονός πως όσοι και όσες μιλούν είναι έλληνες και ελληνίδες. Καθώς και το γεγονός πως μιλούν στο όνομα του εθνικού (άρα, καθολικού κοινωνικά) συμφέροντος.

Δηλαδή, όλες οι πολιτιστικές δράσεις των Ριζών εμφανίζονται ως ουδέτερες και χωρίς συγκεκριμένο πολιτικό νόημα κατορθώνοντας να μυστικοποιήσουν το γεγονός πως βοηθούν στη συγκρότηση μίας καθ' όλα πολιτικής οργάνωσης: του ελληνικού έθνους. Την ίδια στιγμή η πολιτική ιδιότητα των δράσεων του συλλόγου αναδεικνύεται και από το ότι ευθυγραμμίζονται με τις κυρίαρχες πολιτικές επιδιώξεις του ελληνικού έθνους-κράτους –συγκεκριμένα, ενάντια στην Τουρκία. Το ελληνικό συμφέρον λειτουργεί ως ο κόμβος εκείνος που ενώνει όλες τις διαφορές του εθνικού σώματος –είναι πηγαίο, αυθόρμητο και αποτελεί κοινή ουσία του ελληνικού λαού.

Επιπλέον, σ' αυτό το σχήμα συντηρείται η διαχρονική αφήγηση που αντιλαμβάνεται την πολιτική ηγεσία ως προδοτική (ξεκινώντας από τον Εφιάλτη στη μάχη των Θερμοπυλών φτάνοντας μέχρι την Κερκόπορτα στην κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1453 και το «αλήτες, προδότες πολιτικοί» της χ.α.). Η προδοσία δεν είναι η αρμόζουσα στάση του ελληνικού κράτους απέναντι σε πληθυσμούς που θεωρούνται ελληνικοί· συνδέοντας, με τον τρόπο αυτό, την έμφυλη με την εθνική αναπαράσταση του ελληνικού έθνους κράτους: η φιγούρα της Ελλάδας ως της γυναίκας που χρίζει υπεράσπισης και του κράτους ως του πατέρα που (πρέπει να) προσφέρει στέγη στον απανταχού ελληνισμό σε στιγμές διωγμού του ανακτώντας τη χαμένη αξιοπρέπεια και την τιμή του. Εμπόδιο σ' αυτήν ακριβώς την προσπάθεια στέκονται οι έλληνες πολιτικοί. Η εναντίωση στην πολιτική –έτσι όπως εκφράζεται από τον σύλλογο– κρύβει την προσπάθειά του να μας πείσει ότι η πολιτική είναι διασπαστική· υπάρχουν, όμως, κάποια θέματα (τα λεγόμενα και εθνικά) στα οποία είμαστε πρώτ' απ' όλα έλληνες και θα πρέπει να έχουμε κοινές αντιλήψεις και επιδιώξεις.

Ενδεικτικό παράδειγμα είναι ένα κείμενο που παραθέτουν στο οποίο αναφέρεται πολλές φορές η στροφή των προσφύγων προς την αριστερά.⁸ Αυτή η στροφή, ωστόσο, δεν παρουσιάζεται ως αντίθεση στις τότε καπιταλιστικές σχέσεις εξουσίας/ εκμετάλλευσης που προέκυπτε από τη θέση των προσφύγων στον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό αλλά εμφανίζεται με εθνικούς όρους ως απάντηση στις προδοτικές φιλοτουρκικές πολιτικές.

B) Αντισημιτισμός

Ο αντισημιτισμός των Ριζών εμφανίζεται κυρίως μέσα από την εργαλειακή χρήση του όρου γενοκτονία. Η επανειλημμένη χρήση του όρου γενοκτονία για να περιγράψει τον διωγμό των χριστιανών από την Σμύρνη συνιστά μια εργαλειακή σχετικοποίηση του Ολοκαυτώματος με δύο τρόπους. Από τη μία μεριά, επειδή χρησιμοποιείται για να δείξει την κοινότητα που μοιράζονται οι έλληνες χριστιανοί μικρασιάτες με τους εβραίους. Δηλαδή, αυτό που μας λένε είναι πως επειδή έχουμε υποστεί κι εμείς

⁸ «Σε πολιτικό επίπεδο οι πρόσφυγες θα παραμείνουν προσηλωμένοι στον αντιμοναρχικό φιλελευθερισμό. Μετά την παραχώρηση των περιουσιών των προσφύγων στο τουρκικό κράτος με το ελληνοτουρκικό σύμφωνο φιλίας και συνεργασίας που υπέγραψε ο Βενιζέλος με τον Μουσταφά Κεμάλ, το σφαγέα της Σμύρνης, αρκετοί πρόσφυγες στραφήκαν προς την Αριστερά.» στο “Θεσσαλονίκη και πρόσφυγες” (η έμφαση δική μας). Εδώ χρειάζεται μια σύντομη παρένθεση: οι Ρίζες δεν κάνουν προφανώς ιστορική έρευνα. Χρησιμοποιούν, ωστόσο, ιστορικά κείμενα τα οποία προωθούν τις ίδιες αντιλήψεις με αυτές που διακινούν και οι ίδιοι. Ως εκ τούτου, θεωρούμε πως τα άρθρα που αναδημοσιεύουν σε σελίδες στο facebook ή σε διάφορα site που χρησιμοποιούν αντανακλούν τις απόψεις τους. Αυτός είναι και ο λόγος που τα συμπεριλάβαμε στην κριτική μας.

γενοκτονία ως έλληνες, τιμούμε τους εβραίους που ήταν θύματα του Ολοκαυτώματος.⁹ Έτσι, όμως, αφενός ξεπλένουν το ρόλο και τη συμμετοχή κομματιών των προσφύγων –ως τμήματος πλέον του εθνικού κορμού– στους διωγμούς, στις φασιστικές οργανώσεις της εποχής (π.χ. ΕΕΕ), στα κρατικά οργανωμένα πογκρόμ, στις επιθέσεις εναντίον των Εβραίων της Θεσσαλονίκης, αποδίδοντας όλα τα παραπάνω ως απάντηση στην επιθετικότητα των γηγενών (χριστιανών και Εβραίων) και στην εμπορική δραστηριότητα των τελευταίων.¹⁰

Την ίδια στιγμή ξεπλένουν τον αντισημιτισμό του ελληνικού κράτους και της ελληνικής κοινωνίας. Ενώ, δηλαδή, η ευθύνη για τον ελληνικό αντισημιτισμό δεν μπορεί να αποδίδεται στους πρόσφυγες (αφού ούτως ή άλλως δεν συνιστούν μια ενιαία ταυτότητα), στο λόγο που αναπαράγουν οι Ρίζες –αναφορικά με το πογκρόμ του Κάμπελ– αντιστρέφεται ο ρόλος των θυμάτων του πογκρόμ με τους θύτες. Προκειμένου να ξορκίσουν τον αντισημιτισμό των προσφύγων, χάνεται από την εικόνα η στρατηγική του ελληνικού κράτους να τοποθετήσει τους πρόσφυγες σε περιοχές που ήταν ‘αμφίβολης εθνικής καθαρότητας’ λόγω της κυριαρχίας του εβραϊκού πληθυσμού –με σκοπό αυτές να ομογενοποιηθούν εθνικά.

Από την άλλη μεριά, η απόπειρα εργαλειακής σύνδεσης του Ολοκαυτώματος με την ήττα της εκστρατείας του ελληνικού κράτους προς το τουρκικό εκκινεί από την αγωνία των ελλήνων να είναι πάντα τα κατεξοχήν θύματα. Ο όρος γενοκτονία αποτελεί ένα νομικό νεολογισμό-ορισμό που δημιουργήθηκε το 1944 για να περιγράψει τη Shoah. Σ’ αυτή τη συνθήκη, η περιζήτητη θέση του θύματος έχει κλαπεί από τους Εβραίους. Οι εβραίοι κλέβουν την απόλαυση των ελλήνων γιατί βρίσκονται στην παγκοσμίως αναγνωρισμένη θέση του θύματος· μια θέση στην οποία πρέπει να βρίσκονται και οι έλληνες. Συνεπώς, η στρατηγική που ακολουθείται είναι η σχετικοποίηση του Ολοκαυτώματος μέσα από την επιχειρούμενη σύνδεση μεταξύ των ελλήνων και των Εβραίων με βάση το τραύμα καθώς και το ξέπλυμα του αντισημιτισμού ως συγκροτητικού στοιχείου του ελληνικού εθνικισμού-έθνους.¹¹

⁹ Βλ. “Οι Χριστιανοί της Μικράς Ασίας μαρτύρησαν πρώτοι από τους εμπνευστές του ολοκαυτώματος των Εβραίων” (άρθρο του προέδρου των Ριζών).

¹⁰ Βλ. τις αναφορές στις σχέσεις μεταξύ ‘γγενών’ και προσφύγων στο “Θεσσαλονίκη και πρόσφυγες”. Εκεί υποστηρίζεται πως «στοιχείο που θα ενισχύσει τις αντιθέσεις μεταξύ των «ντόπιων» και των προσφύγων θα είναι επίσης και ο εμπορικός ανταγωνισμός στην αγορά της Θεσσαλονίκης, όπου κυριαρχούσαν οι Εβραίοι» δικαιολογώντας επί της ουσίας αυτό που γράφεται αμέσως παρακάτω πως «Θα υπάρξει και μικρή συμμετοχή των προσφύγων σε εθνικιστικές οργανώσεις, όπως αυτή των 3Ε, η οποία ευθύνεται για το αντιεβραϊκό πογκρόμ στο συνοικισμό του Κάμπελ.»

¹¹ «Από τη σύσταση του ελληνικού κράτους μέχρι σήμερα ο εβραϊκός πληθυσμός αντιμετώπιστηκε ως εσωτερικός εχθρός. Η ίδια η επανάσταση του 1821 τον έθεσε στο στόχαστρο εξοντώνοντας όλους τους Εβραίους της Τρίπολης αναδεικνύοντας τη σφαγή στον εθνικό ύμνο της Ελλάδας. Το αντισημικό αυτό πάθος συνεχίστηκε να εκφράζεται με πογκρόμ εναντίον εβραϊκών κοινοτήτων (Κέρκυρα 1891, εμπρησμός του καταυλισμού Κάμπελ στη Θεσσαλονίκη το 1931) και κορυφώθηκε με τη συμμετοχή ελλήνων χριστιανών στον εκτοπισμό του 86% του συνολικού εβραϊκού πληθυσμού της Ελλάδας στα στρατόπεδα εξόντωσης. Ο αντισημιτισμός ήταν και είναι ένα όπλο για να επιτευχθεί η εθνική ομοιογένεια στη βάση της χριστιανορθόδοξης θρησκείας ενώ η σύνδεση των Εβραίων με τον κομμουνισμό χρησιμοποιήθηκε για να στιγματίσει, αρχικά, το νεότευκτο εργατικό κίνημα της Ελλάδας, διατηρώντας την εθνική καθαρότητα των αγώνων. [...] Παράλληλα με την ιδεολογική επικράτηση του αντισημιτισμού πήγαιναν και τα υλικά οφέλη· η απαλλοτρίωση, δηλαδή, των εβραϊκών περιουσιών (κατά τη διάρκεια του Ολοκαυτώματος) από έλληνες πολίτες. Από τη σφαγή όλων των Εβραίων της Τριπολιτσάς το 1821, το Ολοκαύτωμα με την εξόντωση του 86% των ελλήνων Εβραίων και τη μετά χαράς απαλλοτρίωση των εβραϊκών περιουσιών, μέχρι τους

Γ) Νεκροφιλία

Πολλά από τα διαρκή αιτήματα των Ριζών προς τη δημοτική αρχή του Χαλανδρίου περιστρέφονται γύρω από τη μνήμη των νεκρών περιλαμβάνοντας είτε τη μετονομασία δρόμων είτε την ανέγερση μνημείων.¹² Τα ταφικά μνημεία δίνουν τον χαρακτήρα μιας κοινότητας γης, αίματος και θυσιών, μιας κοινότητας ιερής, που εθνικοποιούν τον χώρο και προσπαθούν να συνδέσουν την ιερότητα του εδάφους και των νεκρών με μια ανάγκη για θυσία στο τώρα.¹³ Αυτό γίνεται φανερό μέσα από την προσπάθεια των Ριζών να μετονομάσουν δρόμους, πλατείες και πάρκα με ονόματα προσωπικοτήτων που θυσιάστηκαν για τα απαραίτητα εθνικά δίκαια είτε στην μικρασιατική εκστρατεία είτε κατά την διάρκεια της εθναφύπνισης του 1821.¹⁴

Κινητήρια δύναμη του συλλόγου των Ριζών αποτελεί η προσκόλληση και η παρουσίαση της μικρασιατικής εκστρατείας μέσω των θυμάτων της και μέσα από την διαδικασία της συμφοράς για τον ελληνισμό. Η εμμονή με τα θύματα, τους νεκρούς, την δυστυχία, το μαρτύριο των ταγμάτων εργασίας αποτελεί την καύσιμη ύλη για την ύπαρξη του συλλόγου. Μέσα στην αφήγηση αυτή, διακρίνουμε τις βασικές συντεταγμένες των Ριζών: «οι πρόσφυγες είναι ένα ενιαίο σώμα, των οποίων οι απόγονοι είμαστε εμείς. Εμείς [οι Ρίζες] επειδή αναβιώνουμε τα ήθη και τα έθιμα των νεκρών προγόνων μας, είμαστε οι πραγματικοί συνεχιστές τους. Επομένως, εμείς μπορούμε να αξιώνουμε μια θέση εκπροσώπου των θυμάτων». Με τον τρόπο αυτό, οποιαδήποτε απόπειρα κριτικής στη στάση του συλλόγου εμφανίζεται σαν να κάνει κριτική στα θύματα της ήττας της μικρασιατικής εκστρατείας. Η υποτιθέμενη βεβήλωση των θυμάτων λειτουργεί ως συναισθηματικός εκβιασμός, την ίδια στιγμή που οι Ρίζες μπορούν να κάνουν καριέρα πάνω σ' αυτά. Η κατασκευή αυτή επιτυγχάνεται μέσω της υπερπροβολής αυτών των εικόνων και ταυτόχρονα με την αποσιώπηση των ενεργειών στις οποίες προέβη ο ελληνικός στρατός κατά την διάρκεια της μικρασιατικής εκστρατείας. Κατασκευάζοντας ένα περιστατικό κακοποίησης χριστιανικού πληθυσμού δίνεται βήμα στην Ελλάδα να επέμβει στην Τουρκία. Ο

βανδαλισμούς εβραϊκών νεκροταφείων σ' όλη τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα και την αναβίωση των εθίμων του "καψίματος του Ιούδα", αναδεικνύεται η διαχρονικότητα του αντισημιτισμού, η συμμετοχή του εθνικού κορμού, το σιγοντάρισμα του ελληνικού κράτους αλλά και η αποσιώπηση των παραπάνω στο δημόσιο λόγο.» Στο "Γνωριμία με το inter*app", 0151 #11.

¹² Χαρακτηριστικά παραδείγματα συνιστούν το Μνημείο Θυμάτων Μικρασιατικού Ξεριζωμού (στη συμβολή των οδών Ζαλοκώστα και Μικράς Ασίας) αλλά και η διαρκής επιδίωξη μετονομασίας της οδού Μ. Καρελά σε Μικρασιατών Προσφύγων.

¹³ Για μια 'αθλητική' κίνηση των Ριζών αντίστοιχου περιεχομένου (χώμα-αίμα-κοινότητα) βλ. "Με χώμα από τη Μικρά Ασία τα θεμέλια της Αγια-Σοφιάς": «Ο σύνδεσμος Μικρασιατών Κωνσταντινουπολιτών Ρίζες, κατόπιν συνεννόησης με τον Δημήτρη Μελισσανίδη, έφερε το καλοκαίρι χώμα από τέσσερα διαφορετικά σημεία της Μικράς Ασίας, προκειμένου να μπει στα θεμέλια της Αγια-Σοφιάς και να υπάρχει πάντα η θύμηση της καταγωγής της ΑΕΚ.«Φέρνουμε χώμα ιερό να μείνει μόνιμα στο γήπεδο μας, στα θεμέλια και να δώσει τις βάσεις της μνήμης που θα κρατάει για πάντα αυτή η ομάδα. Επίσης κομμάτια από πέτρες θα πάνε στο Μουσείο Προσφυγικού Ελληνισμού της ΑΕΚ», ανέφερε μέλος του συνδέσμου στην ιστοσελίδα aek365.com.»

¹⁴ «[...] θα θέλαμε πολύ με το χτίσιμο του ναού του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης να μετονομαστεί η περιοχή σε περιοχή Χρυσοστόμου Σμύρνης. Τέλος στοχεύουμε στο να ονομάσουμε το πάρκο κοντά στη λεωφόρο Κηφισίας Πάρκο Ιωάννη Καρόγλου. Είναι ένας άγνωστος μικρασιάτης ήρωας του 1821, πολέμησε με τον Θεοδ. Κολοκοτρώνη, ίδρυσε την Ιωνική Φάλαγγα και είναι ατίμητος. Δεν υπάρχει πουθενά στην Ελλάδα κάτι προς τιμήν του και θα είναι πάλι μια πρωτοπορία για το Δήμο μας», στο "Νίκος Καραμπουρνιώτης – Συνέντευξη στον πρόεδρο του συλλόγου 'Ρίζες'" στο Χαλάνδρι *press* (φύλλο 9, 3.2013), σελ. 12.

επιτιθέμενος, εν προκειμένω η Ελλάδα, και όσοι ταυτίζονται μ' αυτόν προσπαθούν να δικαιολογήσουν και να νομιμοποιήσουν την επιθετικότητά της δημιουργώντας μια φαντασιακή προσβολή που είχαν δεχτεί προηγουμένως από το εκάστοτε θύμα.¹⁵

Η νεκροφιλία, ως συγκροτητικό στοιχείο του εθνικισμού των Ριζών, απαρτίζεται από δύο χαρακτηριστικά που εναλλάσσονται ανάλογα με τη συγκυρία: τη θυματοποίηση και την ηρωοποίηση. Η θυματοποίηση συνιστά το εναρκτήριο σημείο τους καθώς οικοδομούν την ύπαρξή τους πάνω στην πληγή, στο τραύμα της ήττας της εκστρατείας των ελλήνων στην Τουρκία και προσπαθούν να το κεφαλαιοποιήσουν αποκομίζοντας οφέλη από αυτό στο σήμερα. Η προσήλωση στο τραύμα προκύπτει γιατί αν δεν αγκιστρωθούν σ' αυτό χάνουν τη δίψα τους για εκδίκηση, δίψα που είναι συγκροτητική για το σύλλογο («Πάλι με χρονιά και καιρούς πάλι δικά μας θα 'ναι...»)¹⁶. Η διαδικασία της θυματοποίησης κρίνουμε πως λειτουργεί εμφυλοποιητικά: μέσω αυτής θηλυκοποιείται το ελληνικό έθνος καθώς ταυτίζεται με ένα σώμα άβουλο και έρμαιο των ορέξεων των δυνατότερων εθνών-κρατών που συνιστούν τους 'άντρες' του παιχνιδιού. Έτσι, η διαδικασία αυτή εγκαλεί και το ίδιο το ελληνικό κράτος να παίξει το ρόλο που του αρμόζει: να γίνει πιο επιθετικό, πιο αρρενωπό. Ταυτόχρονα, επανεγγράφει και περιφρουρεί την κατάσταση του θύματος ως μια γυναικεία συνθήκη.

Ένας δεύτερος μηχανισμός που χρησιμοποιούν κατά κόρον οι Ρίζες (και σύσσωμος ο ελληνικός εθνικισμός) είναι η ηρωοποίηση. Η ηρωοποίηση του ελληνικού έθνους είναι δηλωτική της ανωτερότητάς του απέναντι στα κράτη που το επιβουλεύονται και αναδεικνύει τον ενεργητικό ανδρισμό των ελλήνων πολεμιστών. Επιτυγχάνεται με την υιοθέτηση αρρενωπών χαρακτηριστικών τα οποία προκύπτουν μέσα από μια βιολογική κληρονομιά και επιφορτίζουν τους σημερινούς απογόνους των μικρασιάτων προσφυγών (αλλά και τους απανταχού έλληνες) με την ικανότητα να μπορούν να πολεμούν, να υπερασπίζονται και ει δυνατόν να ανακαταλάβουν τις χαμένες πατρίδες ως άλλος πολιορκητικός φαλλός του έθνους. Αντίστοιχα, στη συγκεκριμένη αφήγηση, η ελληνίδα γυναίκα είναι αυτή που φροντίζει τους ήρωες προστάτες, ανατροφοδοτεί το μέτωπο και γίνεται ορατή μόνο μέσα από την αναπαραγωγική της λειτουργία: με το να γεννάει, να αναθρέφει και να διαπαιδαγωγεί εθνικά περήφανους έλληνες πολίτες.

Συνάρθρωση των δύο παραπάνω πτυχών της νεκροφιλίας των Ριζών θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι η ελληνικότητα ως αντίσταση. Ως αντίσταση απέναντι σε όσους εξωτερικούς εχθρούς την επιβουλεύονται –κυρίως την Τουρκία και τη Γερμανία– και ως αντίσταση με την έννοια της αρρενωπής επιτέλεσης.¹⁷ Αντίσταση στην (υποτιθέμενη) παθητικότητα του κράτους των Αθηνών και στην (δήθεν) επεκτατική πολιτική του τουρκικού κράτους. Συνεπώς, οι Ρίζες περιφρουρούν την κρατική εθνικιστική αφήγηση η οποία αποκρυσταλλώνεται στο συλλογικό νου μέσω του σχήματος πως η Ελλάδα δρα είτε μέσα σε νομικά δίκαια πλαίσια επικαλούμενη «χαμένες πατρίδες» (κωσταντινούπολη, σμύρνη), «διεθνή αναγνωρισμένα ύδατα» (αιγαίο), «φαντασιακές επιθυμίες» (Αλβανία, Μακεδονία) νομιμοποιώντας την εξωτερική πολιτική της· είτε ως ανίσχυρη σχηματίζοντας μια μόνιμη εικόνα του πανταχού θύματος και ουδέποτε θύτη.

¹⁵ Βλ. “Ο δεκαετής πόλεμος 1912-1922. Μια ξεχασμένη επέτειος”, Αντιεθνικιστική κίνηση #07.

¹⁶ Η εννοιολόγηση περί ηρώων και θυμάτων είναι διάσπαρτη σε όλες τις ομιλίες και τα κείμενα του συλλόγου. Αν θέλαμε να παραπέμψουμε κάπου συγκεκριμένα, βλ. την ομιλία του προέδρου των Ριζών στο youtube με τίτλο “Πίτα Συνδέσμου Μικρασιατών Χαλανδρίου ΡΙΖΕΣ 2013”.

¹⁷ Ό.π., “Πίτα Συνδέσμου Μικρασιατών Χαλανδρίου ΡΙΖΕΣ 2013”.

Δ) Αντιτουρκισμός

Η περίπτωση του λόγου των Ριζών είναι χαρακτηριστική: χρησιμοποιούν το προσφυγικό παρελθόν προκειμένου να επιτεθούν στους Τούρκους. Αυτό μπορούμε να το δούμε αν –μακριά από το να μιλήσουμε για το τι έκαναν ή δεν έκαναν οι πρόσφυγες μετά την ήττα του ελληνικού στρατού το 1922– εστιάσουμε στο πως κατασκευάζονται από τους ‘απογόνους’ τους. Μας ενδιαφέρει, δηλαδή, η προβολή και το τι λέγεται σήμερα για εκείνους.

Σε διαφορες ομιλίες τους συγκρίνουν την Οθωμανική αυτοκρατορία με τη ναζιστική Γερμανία. Με αυτό τον τρόπο προσπαθούν να εκβιάσουν συναισθηματικά το κοινό για να καταλήξουν στο ότι πρέπει να απαγορευτούν τα τουρκικά σίριαλ από ελληνικά ιδιωτικά κανάλια γιατί προσβάλλουν τους νεκρούς. Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα από ομιλία για την κοπή της πίτας του συλλόγου: «Μετά εσείς οι περισσότεροι ανοίγετε τον αντένα και βλέπετε το Σουλεϊμάν ως μεγαλοπρεπή. Ο παιδοκτόνος, ο βιαστής, έγινε μεγαλοπρεπής [...]». Σε ένα άλλο απόσπασμα λέει ο ομιλητής: «Θα κάνουνε ότι κάνει τώρα το TV Zapping. Cd, να μάθουνε τούρκικα. Έλα Παναγία μου! (κάνει το σταυρό του) ... να μάθουνε τούρκικα. Ξέρω Τούρκους που θέλουν να γίνουν έλληνες, έλληνες που θέλουν να γίνουν Τούρκοι δεν έχω ξαναδεί. Το καταφέρανε τα περιοδικά κι ο Κυριακού, ο προδότης.» Το κοινό καταχειροκροτεί.¹⁸

Αυτά τα αποσπάσματα είναι ενδεικτικά. Γι’ αυτούς τους wannabe τουρκοφάγους έλληνες και τούρκοι όχι μόνο είναι αιώνιοι εχθροί, αλλά οι τούρκοι είναι και κατώτεροι και μόνο αυτοί θέλουν να γίνουν έλληνες, οι έλληνες αποκλείεται να θέλουν να γίνουν τούρκοι. Οποιοσδήποτε δεν μισεί αρκετά τους τούρκους κάτι δεν πάει καλά με αυτόν. Μάλλον είναι προδότης, όπως π.χ. ένας επιχειρηματίας στο κανάλι του οποίου παίζονται τουρκικές σειρές. Οι τύποι αυτοί των Ριζών δεν μένουν στα λόγια άλλα οργανώνουν και διαμαρτυρίες ενάντια στα τουρκικά σίριαλ¹⁹, όπως κάνει όλος ο εθνικιστικός βούρκος από τον Καραμπελιά μέχρι τους νεοναζί της Χρυσής Αυγής. Όσο γραφικά και γελοία κι αν μας φαίνονται αυτά, να πούμε εδώ το αυτονόητο: ο ελληνικός εθνικισμός έχει χτιστεί όχι μόνο ως «αντίσταση στον Τούρκο δυνάστη», αλλά και πάνω στην αφήγηση για την υποτιθέμενη κατωτερότητα των Τούρκων.²⁰ Αυτές οι αφηγήσεις συγκροτούν διαχρονικά το εσωτερικό του ελληνικού κράτους, δηλαδή κυριαρχούν στην ελληνική κοινωνία, ενώ παράλληλα ο αντιτουρκισμός είναι η βασική στρατηγική πολιτική του ελληνικού κράτους στο εξωτερικό απέναντι στην Τουρκία.

Ενδεικτική είναι και η ενασχόληση των Ριζών με τα τεκταινόμενα στην π.α.ε. Αεκ. Οι διαμαρτυρίες τους εναντίον όσων στα δικά τους μάτια εμπόδιζαν την ανέγερση του γηπέδου της Αεκ στη Ν. Φιλαδέλφεια ήταν το προκάλυμμα των υλικών τους συμφερόντων αλλά και του εθνικισμού τους.²¹ Μέσα από τις ανακοινώσεις των Ριζών

¹⁸ Και τα δύο παραπάνω αποσπάσματα, ό.π. «Πίτα Συνδέσμου Μικρασιατών Χαλανδρίου ΡΙΖΕΣ 2013».

¹⁹ Βλ. “Διαμαρτυρία έξω από τον ΑΝΤ1 για τα τουρκικά σίριαλ”. Στους συλλόγους που καλούσαν στην κινητοποίηση βλέπουμε και τις Ρίζες.

²⁰ Αυτή τη ‘χρησιμότητα’ των Ριζών την είχε αναγνωρίσει ήδη η φασιστοφυλλάδα Στόχος από το 2011, βλ. την παρουσίαση με τίτλο “Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ “ΟΙ ΡΙΖΕΣ” ΔΙΝΕΙ ΗΧΥΡΟ [sic] ΠΑΡΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΕΛΑΣΗ ΤΗΣ 28ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ”.

²¹ Βλ. τα άρθρα “Ξεσηκωμός προσφυγικών σωματείων και φίλων της ΑΕΚ για την «Αγία-Σοφιά»” και “Ανακοίνωση συνδέσμου μικρασιατών Κωνσταντινουπολιτών Ρίζες για τα ‘φασιστικά έκτροπα’ κατά της ΑΕΚ”, όπου βλέπουμε τις Ρίζες σε πρωταγωνιστικό ρόλο. Η δεύτερη ανακοίνωση αναδεικνύει με γλαφυρό τρόπο την παροιμία με το δάχτυλο και το δάσος: «Σήμερα, σε ένα ναό της Δημοκρατίας όπως είναι η αίθουσα του συμβουλίου της Περιφέρειας

γίνεται σαφές πως αν το ένα τους μάτι είναι στραμμένο στην ανέγερση του γηπέδου με το όνομα Αγία-Σοφία και στο μουσείο Μικρασιατικού Ξεριζωμού το άλλο είναι στραμμένο στην Τουρκία. Αυτή είναι η λειτουργία που επιτελεί η κεντρικότητα της φράσης «αλησμόνητες πατρίδες», η επιδίωξη για αλλαγή ονομάτων των δρόμων. Η διατήρηση της μνήμης που επικαλούνται δένει με τα συμφέροντα του ελληνικού κράτους, με τη νομιμοποίηση αυτών των συμφερόντων υπό το πρίσμα της τουρκικής απειλής. Τέλος, δένει με το όνομα του συλλόγου, που δεν μπορεί παρά να μας ανατριχιάζει, καθώς το έδαφος πάνω στο οποίο ριζώνει είναι ο αντιτουρκισμός.

Εδώ οφείλουμε να πούμε το εξής: η ενασχόληση με τον «τούρκο θύτη» δεν είναι μια ατζέντα που ανήκει μόνο σε συλλόγους τύπου *Ρίζες*. Υπάρχουν και άλλες δομές αμιγώς πολιτικές, που αναπαράγονται ιδεολογικά και υλικά με αυτή την ατζέντα, ως δεκανίκια του ελληνικού κράτους –και δεν είναι μόνο (ακρο)δεξιές. Μιλάμε για τα αριστερά δεκανίκια του ελληνικού εθνικισμού που καταγγέλλουν τον τουρκικό επεκτατισμό και δεν λένε κουβέντα για την ιστορία του ελληνικού επεκτατισμού στην περιοχή.

Το αφηγηματικό σχήμα περί ‘αλησμόνητων πατρίδων’ και περί ‘τούρκικου φασισμού’ –εκτός από τις ακροδεξιές του απολήξεις– δένει με τον αριστερό αντι-ιμπεριαλιστικό λόγο στη βάση των εξής συντεταγμένων: η ελληνική αριστερά υποστηρίζει ότι εκείνη έχει παλέψει για τα συμφέροντα του ελληνικού λαού έναντι των ξένων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων και ταυτόχρονα κατηγορεί τους δεξιούς ότι δεν αντιστάθηκαν· και άρα δεν ανταποκρίθηκαν στο εθνικό τους καθήκον. Αυτή η πρακτική εναντίωσης στις ξένες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις έχει αφομοιωθεί από την ελληνική κοινωνία και ως εκ τούτου μπορεί να βρεθεί είτε σε εθνικιστικές αφηγήσεις είτε σε κινηματικές.²² Συγκεκριμένα, επικεντρώνεται σε εθνικισμούς άλλων κρατών, αδυνατώντας ή αποφεύγοντας θελημένα να ασκήσει κριτική στις επεκτατικές βλέψεις της Ελλάδας (βλ. αιγαίο, «βόρεια ήπειρος», Μακεδονία), στην επεκτατική ιστορία της στα βαλκάνια και στους τρόπους με τους οποίους εξόντωσε τους εθνικά Άλλους (δηλαδή, τις μειονότητες που δεν ανήκαν στον κυρίαρχο εθνικό κορμό), στο όνομα των συμφερόντων του ελληνικού κράτους/έθνους.

Επιπλέον, τα ποικίλα αντιτουρκικά αφηγήματα στηρίζονται στο διάχυτο χριστιανικό αντιμουσουλμανισμό. Η ελληνοχριστιανική ταυτότητα που υπερασπίζονται οι *Ρίζες* στοχοποιεί τη θρησκεία του Ισλάμ ως απολίτιστη και βάρβαρη. Αυτή η στοχοποίηση δεν είναι, ωστόσο, εκτός τόπου και χρόνου: συνοδεύει σταθερά τις πολιτικές παρανομοποίησης και ρατσισμού στο σήμερα απέναντι σε μετανάστ(ρι)ες μουσουλμανικής καταγωγής, οι οποίες δικαιολογούνται ανοιχτά από τους έλληνες ρατσιστές και το ελληνικό κράτος όταν λένε ακριβώς αυτό που αναφέραμε: «Το

Αττικής, είδαμε απαράδεκτη συμπεριφορά κατοίκων που αντιδρούν για την κατασκευή ΧΥΤΑ στον Μαραθώνα. Μπήκαν προκλητικά στην αίθουσα χωρίς να υπάρχει στην ημερήσια διάταξη το δικό τους θέμα και απαίτησαν να συζητηθεί στη θέση του θέματος της υπογειοποίησης, το οποίο ήταν κεντρικό θέμα στην ημερήσια διάταξη. [...] Οι κύριοι, προκαλούσαν την ΑΕΚ και επιτέθηκαν απρόκλητα και με προσβλητικούς χαρακτηρισμούς για την ΑΕΚ και την σημασία της κατασκευής του έργου στη Νέα Φιλαδέλφεια [...] Γίναμε μάρτυρες απαράδεκτων ενεργειών που θύμισαν φασιστοειδής [sic] μεθοδεύσεις και λυπούμαστε που ένα συνοδό έργο απαραίτητο για το γήπεδο στη Νέα Φιλαδέλφεια καθυστερεί εξ αιτίας τέτοιων στοιχείων.»

²² Βλ. “Ενάντια στο κράτος! το ελληνικό, όχι το άλλο... (εμείς, Αυτό και ο όψιμος αντι-ιμπεριαλισμός)”, στο 0151 #05.

ελληνικό έθνος γεννήθηκε ως αντίσταση στο ισλάμ, δεν θα το κάνουμε εδώ πέρα ισλάμ 200 χρόνια μετά».²³

(Μικρά) συμπεράσματα και σύνοψη της (μικρής) συμβολής μας

Εν κατακλείδι, ας συνοψίσουμε τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ενασχόλησή μας με τα πεπραγμένα των Ριζών. Αρχική μας σκέψη ήταν πως οι Ρίζες συνιστούν ένα παράδειγμα καθημερινού ελληνικού εθνικισμού· ο οποίος μέσω της ‘ουδετεροποίησής’ του περνά απαρατήρητος και λόγω του ότι παρουσιάζεται ως ‘μικρός’ δεν φαίνεται άμεσα. Ο εθνικισμός των Ριζών παρουσιάζοντας τις μικρασιατικές παραδόσεις από τη μια ως διαχρονικά αμιγώς ελληνικές και από την άλλη ως κάτι πέραν των πολιτικών διαφορών καταφέρνει να συναρμόσει την αριστερή πατριωτική αντίληψη της θυματοποίησης του ελληνικού έθνους που αντιστέκεται στις επιβουλές των ξένων δυνάμεων με τις συγκαρινές επιδιώξεις του ελληνικού κράτους ενάντια στην Τουρκία. Οι επιδιώξεις αυτές περιλαμβάνουν τον αντιμουσουλμανισμό ως διακριτό περιεχόμενο της εσωτερικής ομοιογένειας του ελληνικού κράτους και του πληθυσμού του. Είδαμε, λοιπόν, το συγκεκριμένο πολιτιστικό σύλλογο ως ένα όχημα σύμπλευσης του από-τα-κάτω εθνικισμού με την ελληνική εξωτερική πολιτική· ως αίτημα της ελληνικής κοινωνίας των πολιτών για ένα πιο στιβαρό ελληνικό κράτος. Αυτή η ματιά μάς επιτρέπει να ασκήσουμε συγκεκριμένη κριτική στο τι κάνουν και τι λένε οι Ρίζες μέσα στα χρόνια. Το παραπάνω συνιστά έναν οργανωτικό και πολιτικό τρόπο γείωσης της ανταγωνιστικής πολιτικής μας δράσης, αξιώνοντας να αντιπαρατεθούμε με το συγκεκριμένο υπάρχον εντός του οποίου ζούμε. Αξιώνοντας να μιλάμε συγκεκριμένα ενάντια στο ελληνικό έθνος κράτος το οποίο εγκληματοποιεί τους μετανάστες και τις μετανάστριες ως ‘ξένους’/ ‘ξένες’. Αξιώνοντας να υπογραμμίζουμε ότι ο εχθρός μας είναι το εδώ: ένα εδώ το οποίο ρυθμίζει τους ρόλους φροντίδας που πρέπει να αναλαμβάνουμε ως ελληνίδες γυναίκες· το οποίο κατασκευάζει τα καθήκοντά μας ως ελλήνων αντρών πατριωτών· το οποίο, εν τέλει, μισούμε γι’ αυτό που είναι: μια κατασκευή βίας και αποκλεισμών.

Διαβάσαμε/ Είδαμε:

Ανακοίνωση συνδέσμου μικρασιατών Κωνσταντινουπολιτών Ρίζες για τα ‘φασιστικά έκτροπα’ κατά της ΑΕΚ: <https://www.filathlos.gr/aek/398969-anakoinose-syndesmoy-mikrasiaton-konstantinoupoliton-rizes-gia-ta-phasistika-ektropa>.

Ανοιχτή επιστολή στις απαντήσεις των μελών του συλλόγου Ρίζες (Χαλάνδρι), 0151 #06.

Για την εμφάνιση των φασιστών της Χρυσής Αυγής στο Χαλάνδρι: <https://0151.espinblogs.net/2014/03/07/halandriantifa/>, (για την άρση των προνομίων).

Γνωριμία με το inter * app, 0151 #10.

Διαμαρτυρία έξω από τον ANT1 για τα τουρκικά σήριαλ: <https://www.newsbomb.gr/media-agb/story/247097/diamartyria-exo-apo-ton-ant1-gia-ta-toyrkika-sirial>.

Εκπομπή Τράγκα- Παρέμβαση Μικρασιατών: <https://www.youtube.com/watch?v=A6LB2nSy4rw>.

²³ Η αντιμεταναστευτική πολιτική του ελληνικού κράτους και η διαχείριση των μειονοτήτων με μουσουλμανικό θρήσκευμα είναι δύο κρίσιμοι κόμβοι αυτού του συνεχούς. Στα πλαίσια αυτής της εισήγησης, ωστόσο, δεν θα μπορέσουμε να εστιάσουμε σ’ αυτούς.

Ενάντια στο κράτος! το ελληνικό, όχι το άλλο... (εμείς, Αυτό και ο όψιμος αντι-ιμπεριαλισμός), 0151 #05.

Η αθεράτευτη νεκροφιλία του ριζοσπαστικού πατριωτισμού, Γαβριηλίδης Άκης, futura.

Η εκδήλωση για τα Βουρλά του Συλλόγου Ρίζες Χαλανδρίου στην "Ωρα Ελλάδας" στην ΕΡΤ: https://www.youtube.com/watch?feature=youtu.be&v=Kg9A__t1o8g&app=desktop.

«Θα τους κάνωμεν όλους Έλληνας μέχρι την Ανατολική Ρωμυλία»: Πολιτιστικοί σύλλογοι, μειονότητες και εξωτερική πολιτική, *antifa!* #64.

Θεσσαλονίκη και πρόσφυγες: <http://mikrasiatis.gr/thessalonki-kai-prosfyges/>.

Με χόμα από τη Μικρά Ασία τα θεμέλια της Αγια-Σοφιάς: <http://www.pontos-news.gr/article/173892/me-homa-apo-ti-mikra-asia-ta-themelia-tis-agia-sofias>.

Ξεσηκωμός προσφυγικών σωματείων και φίλων της ΑΕΚ για την «Αγία-Σοφιά»: <http://www.antinews.gr/action.read/antisports/ksesikomom-prosfugikon-somateion-kai-filon-tis-aek-gia-tin-agia-sofia/7.114434>.

Ο δεκαετής πόλεμος 1912-1922. Μια ξεχασμένη επέτειος, Μπόλαρης Λέανδρος, Αντιεθνικιστική κίνηση #07.

Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ "ΟΙ ΡΙΖΕΣ" ΔΙΝΕΙ ΗΧΥΡΟ [sic] ΠΑΡΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΕΛΑΣΗ ΤΗΣ 28ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: https://www.stoxos.gr/2011/10/28_3947.html.

Οι Χριστιανοί της Μικράς Ασίας μαρτύρησαν πρώτοι από τους εμπνευστές του ολοκαυτώματος των Εβραίων: <http://www.aek365.com/a-636491/oi-xristianoι-th-mikra-asia-marturhsan-prwtoi-apo-tou-empneuste-tou-olokautwmato-twn-ebraiw-n.htm>.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΩΝ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ "ΡΙΖΕΣ" ΕΝ ΟΨΕΙ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ 2014: <https://www.youtube.com/watch?v=yAY7okqdMTo>.

Παρουσίαση του CD «Μικρασιάτικα του Αιγαίου»: <https://www.chalandri.gr/uncategorized/50713/>.

"Πιάσε το χέρι μου": Συνεχίζονται οι δράσεις της καμπάνιας στο Χαλάνδρι: <http://myxalandri.gr/eidiseis/7607-piase-to-xeri-mou-synexizontai-oi-driseis-tis-kampanias-sto-xalandri>.

Πίτα Συνδέσμου Μικρασιατών Χαλανδρίου ΡΙΖΕΣ 2013: <https://www.youtube.com/watch?v=XAuPQBkViJo>.

Πόλεμος και εθνοκάθαρση, Κωστόπουλος Τάσος, Βιβλιόραμα.

Τα... εγγόνια των χαμένων πατρίδων μας, Espresso: <https://www.espressonews.gr/περιεχόμενο/50541/τα-εγγόνια-των-χαμένων-πατρίδων-μας>.

for an intersectional approach
inter.app@espiv.net / inter-app.espivblogs.net/
06.2019